

Sağlıklı Kişilerde ve Karaciğer Sirozlu Olgularda Hepatit B Yüzey Antijen ve Antikor Oranı

Dr. Nizamettin TOPRAK, Dr. Sabahattin TOKTAŞ,
Dr. Sadık MUALLAOĞLU, Dr. Necati YENİCE

Özet: Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesinde yapılan bu çalışmada 56 sirozlu ve 108 normal şahısta HB_sAg ve anti HB_s RIA yöntemi ile araştırıldı. Sirozlu 56 olgunun 50(%89) sinde, 108 kişilik normal grubun 20(%18)'sinde HB_sAg pozitif bulundu. Anti HB_s pozitifliği ise; sirozlu grupta ve kontrol grubunda sırasıyla 2(%3,57) ve 55(%50,9) olarak saptanmıştır.

Anti HB_s pozitif 2 olguda HB_sAg negatif ve HCV antikoru pozitif bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: HB_sAg, Anti HB_s, HCV antikoru

HBV insanda akut hepatit, kronik hepatit, siroz, hepatosellüler karsinom gibi tablolara yol açabileceği gibi, bazı olgularda anikterik hepatit şeklinde de seyredebilmektedir(1). Yapılan çalışmalarda HBV ile temas eden olguların %75'inin bunun farkında olmadığı, olguların %10'unda kronik HBV enfeksiyonu geliştiği kanıtlanmıştır (2). Kronik HBV enfeksiyonu ise netice olarak büyük olasılıkla siroz, daha az olasılıkla hepatosellüler karsinom ile sonuçlanmaktadır.

Yöremizde karaciğer sirozlu olguların sık görülmesine rağmen alkole bağlı karaciğer hastalığı insidansı oldukça düşüktür. Büyük

Summary: HEPATITIS B SURFACE ANTIGEN AND ANTIBODY LEVELS IN NORMAL POPULATION AND IN CIRRHOTIC PATIENTS

In this study, hepatitis B surface antigens (HB_sAg) and antibody (Anti HB_s) surveys has been conducted by radioimmunoassay among 56 patients with liver cirrhosis incompare to 108 healthy subjects as normal controls. 18 percent antigen positivity and 50.9 percent antibody were detected in the control group, while patients with liver cirrhosis had 3.57 percent antibody and 89 percent, antigen positive titers accordingly in two cases(%3,57) with liver cirrhosis who had antibody positive had HB_sAg negativity and HCV antibody positivity.

Key Words: Hb_s Ag, Anti HB_s, HCV antibody

oranda HBV enfeksiyonuna bağlanan karaciğer sirozlu olgularla HB_sAg ve anti HB_s sıklığı araştırılarak bulunan değerler sağlıklı kişilerden oluşan bir kontrol grubunun değerleri ile karşılaştırıldı.

MATERYAL ve METOD

Bu çalışma D. Ü. Tıp Fakültesinde yapılmış ve araştırma kapsamına; kliniğimizde yatıp öykü, fizik muayene, biokimyasal tetkik ve histopatolojik olarak karaciğer sirozu tanısı konmuş 56 ve polikliniğimize başvuran, tüm tetkikleri normal çıkan 108 kişilik kontrol grubu alınmıştır. Bu kontrol grubunun cins ve yaş dağılımı bakımından hasta grubuna uyumlu olmasına özen gösterilmiştir.

Tablo I: Sirozlu ve normal grupta HB_sAg pozitifliği

Grup	HB _s Ag(+)	oranı (%)
Siroz n= 56	50	89
Normal n= 108	20	18

HB_sAg ve anti HB_s solid faz RIA yöntemi ile araştırılmıştır. Steril enjektör ile alınan kanlar, serumları ayrıldıktan sonra derin soğutucularda saklanmış, bilahare hazırlanan serumlarda sayımlar Seagle Model 1175 R otomatik Gama sayacında yapılmıştır. Cutt off Vawe'den büyük olarak bulunan değerler antijen ve antikor için potitif değer olarak kabul edilmiştir. Sonuçlar student's t testi ile analiz edildi.

BULGULAR

Sirozlu olguların 13'ü (%22) kadın, 43'ü(%88) erkek idi. En küçüğü 15, en büyüğü 65 yaşında idi. Bu grupta yaş ortalaması 38,5 idi. Kontrol grubunun 65'i (%60) erkek, 35'i (%40) kadındı. En küçüğü 17, en büyüğü 62 yaş ortalaması 40 idi. Hasta grubunda alkol alımı ve iktar araştırıldı. 56 olgunun 30(%53) geçirilmiş iktar öyküsü tanımlıyordu. Haftada en az 3 kez alkol alan olgu sayısı ise; hasta grubunda 2 (%3.5) olarak saptandı.

RIA ile araştırılan HB_sAg, sirozlu 56 olgunun 50(%89)'sinde, 108 kişilik kontrol grubunun ise 20(%18)'sinde pozitif bulundu (Tablo I).

Her iki gruptaki HB_sAg pozitif olanlar student's t testi ile analiz edildi. İki grup arasındaki fark çok anlamlı idi ($p<0.001$).

Aynı metodla araştırılan anti HB_s sirozlu 56 olgunun 2(%3.5)'sinde ve normal kontrol grubunun 55 (%50.9)'inde pozitif bulundu (Tablo II).

Tablo II: Sirozlu ve kontrol grubunda anti HB_s pozitiflik oranları

Grup	anti HB _s (+)	Oran(%)
Siroz n= 56	2	3.57
Normal n= 108	55	50.9

Anti HB_s pozitif olanlar student's testi ile analiz edildi. Her iki grup arasındaki farklılık anlamlı bulundu. ($p<0.002$). Anti HB_s pozitif sirozlu 2 olguda HB_sAg negatif ve HCV antikor normal bulundu.

TARTIŞMA

Yapılan çalışmalarda dünyada 250 milyondan fazla insanın HBV ile infekte olduğu, HB_sAg taşıyıcılığı ve HBV seroprevalansının büyük coğrafi farklılıkları gösterdiği kanıtlanmıştır (3). Keza belirli risk gruplarında daha yüksek HBV seroprevalansı olduğu gösterilmiştir (4).

Bu konuda bugüne kadar yurt dışında ve yurdumuzda pek çok çalışma yapılmıştır. Batı Avrupa Ülkelerinde sağlıklı kişilerde HB_sAg pozitifliği %3.8 Güney Afrikada sırasıyla %10-20 ve %50-70 bulunmuştur (5). Türkiye'de Değertekin ve Ark. HB_sAg pozitifliğinin %12,5, Anti HB_s pozitifliğinin %56, Badur ve ark. sırasıyla %5-6 ve %20-61 olarak bulmuşlardır (6).

Sirozun en sık nedenlerinden biri olarak HBV enfeksiyonu sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Zira yöremizde alkole bağlı karaciğer siroz insidensi sifıra yakındır. Tarafımızdan bölgemizde yapılan çalışmalarda sirozlu olgularda HB_sAg pozitifliğinin yüksekliği dikkati çekmiştir(7,8). Bu çalışmamızda sirozlu olguların %89'unda bulunan HB_sAg pozitifliği daha önceki çalışmalarımıza paralel bulunmuştur. Kontrol grubunda HB_sAg pozitifliği ise %18 olarak bulunmuştur. Bu sonuç daha önce bölgemizde sağlıklı kişilerde saptanan oranların

ve Türkiye genel popülasyonunda alınan oranlardan oldukça yüksektir (9,10). Bu HB_sAg pozitiflik oranının arttığını gösteren olumsuz bir neticedir ve nedenlerinin mutlaka araştırılması gereklidir.

Normal grupta saptanan Anti HB_s oranı (%50.9) Ülkemizde ve coğrafî ve sosyo ekonomik yönden benzerlik gösteren diğer ülkelerde saptanan Anti HB_s oranlarına uygunluk göstermektedir (5, 9). Sirozlu 2(%3.57) olguda Anti HB_s pozitif bulunmuş ve bu iki olguda HBV antikoru HB_eAg ve AntiHB_c araştırılma-

sı HB_eAg(-) ve Anti HB_e(+), HCV antikoru ile pozitif bulunmuş ve bu olgularda sirozun C virüsüne bağlı olduğu düşünülmüştür. HCV yüksek oranda kronikleşmesine rağmen (11). Bölgemizde sirozun major etkeni olmadığı kanısına varılmıştır. Bu çalışmamızın sonucu olarak bölgemizde görülen sirozlu olgularda en büyük etyolojik etkenin HB_sAg olduğu, sağlıklı kişilerde HB_sAg seroprevalansının gitgide arttığı ve bunun mutlaka araştırılması gerektiği, bölgemizde görülen sirozlu olgularda HCV nin ve Alkolizmin halihazırda major etken olmadığı kanaatine varılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Hoofnagle DH, Schafer DF: Serological Markers of hepatitis B virus infection. *Semin Liver Dis* 1986 6:1-11.
2. Sherlock SB.: The natural history of hepatitis B. *Postgrad Med. J.* 1987 63:7-11 (Suppl).
3. Sherlock S: Diseases of the liver and biliary system. 8.th.ed. Blackwell Scientific Publication. Oxford 1989, 301.
4. Wright R, Millward, Sadler GH, Bull FG: Acute viral hepatitis. *Liver and Biliary Disease* (2nd. eds.) Wright R, WB Saunders Comp. 1985, 677.
5. Sobeslavsky O, Prevalance of markers hepatitis B virus infection in various countries: A who collaborative study. *Bull. WHO* 1980 58:621-28.
6. Çakaloğlu Y, Ökten H, Yalçın S.: Türkiye'de Hepatit B virüsü enfeksiyon seroepidemiolojisi *The Turkish journal of Gastroenterology* 1990, 1:49-53.
7. Yenice N, Canoruç F, Değertekin H. ve Ark.: 50 sirozlu 16 hepatomalı ve sağlıklı 50 kişide serum çinko düzeyleri. *Dicle Tıp Bulteni* 1990 18:9-14.
8. Yenice N, Ertop Ş, Canoruç F ve Ark.: Karaciğer sirozlu 40 olguda doku antijenleri *Gastroenteroloji* 1991, 2:233-235.
9. Değertekin H, Canoruç F.: Diyarbakır ve çevresinde sağlıklı kişilerde HBsAg taraması VI. Türk Gastroenteroloji Kongresi 22-25 Ekim İzmir Bildiri Kitabı 1988, 336.
10. Dinçer E, Kazancıoğlu S ve Ark.: 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi hastane personolinde HBsAg insidensi VI. Türk Gastroent. Kongresi 22-25 Ekim İzmir Bildiri Kitabı 1989, 339.
11. Contreras M, Barhara JAJ: Screening for hepatitis C antibody. *Lancet* 1989 11:105.